

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

Maart 2021

Brede Welvaart

Samenvatting

Brede welvaart gaat over *“de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld”* (definitie CBS). In de nationale politiek en op diverse plekken in de samenleving klinkt al langer een roep om een ruimere blik op welvaart dan het gebruikelijk perspectief van economische groei, zoals gemeten met het bruto binnenlands product (bbp). Ook in de Haagse gemeenteraad leeft interesse hiervoor. Zo werd bij motie van CU/SGP gevraagd om aandacht voor het begrip brede welvaart bij monitoring van de Haagse economie¹.

Een aantal planbureaus heeft het begrip brede welvaart uitgewerkt en het CBS heeft voor het kabinet een doordachte methodiek ontwikkeld om aspecten van brede welvaart meetbaar te maken. Buiten een rijk scala aan objectief meetbare zaken gaat het daarbij ook om subjectieve aspecten (beleving). De indicatoren voor brede welvaart zijn nu ook uitgewerkt op regionaal en gemeentelijk niveau en worden door het CBS gepubliceerd in een online dashboard: de regionale monitor brede welvaart².

Door de eenduidige opzet kan Den Haag worden vergeleken met andere gemeenten of selecties daarvan, zoals de andere grote gemeenten (G5). Wat daarbij bijvoorbeeld opvalt is dat Den Haag relatief wat lager “scoort” op sociale en economische indicatoren en tegelijk verrast met een relatief gunstige positie op sommige indicatoren rond voorzieningen, natuur en milieu. De regionale monitor brede welvaart verbreedt de beleidshorizon met een palet aan indicatoren en stelt ons in staat knelpunten te signaleren en agenderen. Het is echter geen normatief kader, het geeft objectieve informatie ten behoeve van bestuur en beleid.

De regionale monitor Brede Welvaart kan een bijdrage leveren aan het bestuurlijk en ambtelijk debat, bij de ontwikkeling van gemeentelijke beleidsvisies en bij monitoring van de Haagse ontwikkeling, waaronder de publicatie “Staat van de Stad”. Daartoe zal een overzicht van de Haagse scores op de brede welvaart monitor worden gepubliceerd op ‘Den Haag in Cijfers’, zodat de CBS-data voor iedereen makkelijk te vinden zijn.

Brede welvaart in Nederland

Het bruto binnenlands product (bbp)³ vormt een praktische indicator van de economische ontwikkeling maar geeft geen inzicht in andere welvaartsaspecten en de negatieve externe effecten van groei op onze leefomgeving, andere landen en toekomstige generaties. Zo’n ruimer perspectief wordt gezocht met het begrip brede welvaart en dat omvat daarom meer

¹ RIS 305465

² <https://dashboards.cbs.nl/rmbw/regionalemonitorbredewelvaart/>

³ Bruto binnenlands product: de totale toegevoegde waarde van alle geproduceerde goederen en diensten.

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

dan economie en inkomen: het gaat tevens over onderwijs, veiligheid, voorzieningen, de natuurlijke leefomgeving en vele andere aspecten die de welvaart bepalen⁴.

In 2016 stelde de Tweede Kamer een tijdelijke commissie Breed Welvaartsbegrip in (Commissie Grashof). Naar aanleiding van het commissierapport⁵ maakten PBL, SCP en CPB een verkenning brede welvaart en werd door het CBS (in opdracht van het kabinet) een monitor opgesteld die in 2018 voor het eerst werd gebruikt in het verantwoordingsdebat in de Tweede Kamer. In 2019 schreef minister Wiebes: "Bij bredere besluitvorming heeft de Monitor Brede Welvaart meerwaarde, door de aandachtspunten voor Nederland te tonen en afwegingen tussen verschillende aspecten van welvaart inzichtelijker te maken. Dit kan zowel bij de Algemene Politieke Beschouwingen aan de orde komen, als bij de bespreking van de departementale begrotingen. De Monitor Brede Welvaart is ook als informatiebron beschikbaar bij de kabinetsformatie, waarbij over departementale grenzen heen wordt gekeken"⁶. Inmiddels wordt door de drie planbureaus (PBL, CPB, SCP) ook verkend hoe men brede welvaart kan verankeren in de begrotings- en verantwoordings-systematiek⁷.

Dat het begrip brede welvaart inmiddels breed ingang vindt in Nederland, blijkt onder meer uit de toekomstagenda voor 2030 die ondernemersorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland hebben gepresenteerd; daarin staat brede welvaart centraal als gedeelde opgave voor overheid, burgers én ondernemers⁸. Het begrip wordt op inmiddels ook op diverse beleidsdomeinen ingebracht. Zo benoemt de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) brede welvaart als ijkpunt bij afwegingen in het bereikbaarheidsbeleid⁹.

Verschillende partijen hebben onderzoek gepubliceerd met als thema brede welvaart. In de separate notitie "Theoretisch kader brede welvaart" wordt hiervan een nadere analyse gemaakt. De CBS-methodiek en –monitor lijken bij de departementen en andere planbureaus nu de standaard te worden, mede omdat het CBS er de meest uitgewerkte vorm aan heeft gegeven. We richten ons op dit moment vooral op de monitor van het CBS. We nemen daarom ook de definitie over van het CBS:

"Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld."

⁴ Monitor brede welvaart en sustainable development goals. Den Haag/Heerlen: CBS, 2020.

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/nieuws/kamernieuws/debat-over-breed-welvaartsbegrip>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2019/05/15/kamerbrief-over-monitor-brede-welvaart-en-sustainable-development-goals-2019-en-de-derde-sdg-rapportage/kamerbrief-over-monitor-brede-welvaart-en-sustainable-development-goals-2019-en-de-derde-sdg-rapportage.pdf>

⁷ <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-PBL-SCP-Brief-Plan-van-aanpak-Verankering-Brede-Welvaarts-denken-in-begrotingssystematiek.pdf>

⁸ <https://www.vno-ncw.nl/publicaties/ondernemen-voor-brede-welvaart>

⁹ https://www.rli.nl/sites/default/files/advies_naar_een_integraal_bereikbaarheidsbeleid_def.pdf

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

Brede welvaart of leefbaarheid?

De inzet op de volle breedte aan maatschappelijke opgaven is vanzelfsprekend niet nieuw en wordt ook "aangevlogen" via andere concepten. Met name *leefbaarheid* is een veelgebruikt en bekend perspectief. De twee concepten lijken op elkaar maar zijn niet hetzelfde. Leefbaarheid is in veel gevallen een bottom-up benadering, vanuit huidige bewoners van buurt, wijk en stad. De doorvertaling in het begrip "prettig wonen" (zoals in het CBS-dashboard Prettig Wonen in Den Haag¹⁰), met een nadruk op thema's als sociale cohesie, voorzieningen en veiligheid, illustreert duidelijk het wijkperspectief. Daarentegen heeft brede welvaart primair een (duurzame) samenlevingsperspectief met een breder palet aan thema's; het beschouwt ook impact op welvaart van komende generaties en andere landen. Aspecten als verantwoordelijkheid, afruil en afwenteling komen daarbij in beeld. Leefbaarheid is een tactisch-operationele benadering, brede welvaart is meer strategisch van aard; het zijn in die zin complementaire begrippen.

Hoe maakt het CBS brede welvaart meetbaar?

Het CBS heeft, voortbouwend op verkennende studies van PBL en anderen, acht thema's gekozen die samen een beeld geven van de actuele brede welvaart in Nederland:

1. Welzijn	5. Wonen
2. Materiële welvaart	6. Samenleving
3. Gezondheid	7. Veiligheid
4. Arbeid en Vrije tijd	8. Milieu

Voor elk thema zijn twee tot zeven statistische indicatoren geïdentificeerd. De dimensie *later* wordt door het CBS op vier thema's uitgewerkt: natuurlijk kapitaal, economisch kapitaal, sociaal kapitaal en menselijk kapitaal; steeds ook voorzien van indicatoren voor Nederland en voor de regio's. Naast objectief meetbare indicatoren gaat het ook om subjectieve indicatoren zoals tevredenheid en vertrouwen. Bij de operationalisering is gekeken naar beschikbare data maar er is ook, in samenwerking met internationale partners, een koppeling gemaakt met ambities en indicatoren van EU en VN, met name de duurzame ontwikkelingsdoelen (sustainable development goals, "SDGs"). Vanaf 2019 presenteert het CBS brede welvaart en SDG-meting in één rapport.

De ambitie van het CBS is om met dit instrument bij te dragen aan het "geïnformeerd debat" en ervoor te zorgen "dat op alle schaalniveaus (nationaal, regio's, gemeenten) dezelfde statistische taal wordt gesproken en dat de cijfers die worden gebruikt vergelijkbaar zijn."¹¹

Regionaal perspectief op brede welvaart

Meerdere partijen willen dit perspectief ook gebruiken op regionaal en lokaal niveau. Immers: "Het verbreden van het welvaartsbegrip heeft meer recent ook geresulteerd in een toenemende erkenning van de regio als het cruciale schaalniveau waarop welvaart moet worden gemeten en beoordeeld. Veel van de welvaartsaspecten die mensen ervaren, komen voort uit de interactie met hun dagelijkse leefomgeving; en dat dagelijks leven speelt

¹⁰ https://dashboards.cbs.nl/v2/prettig_wonen_in_den_haag/

¹¹ Kamerbrief, zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/15/kamerbrief-over-monitor-brede-welvaart-en-sustainable-development-goals-2019-en-de-derde-sdg-rapportage>

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

zich grotendeels af op regionaal of lokaal niveau.”¹² Zo bekijkt het Ministerie van LNV hoe brede welvaart te gebruiken bij (resultaats-)monitoring op de regiodeals, waaronder regiodeal Zuidwest, waarin Den Haag participeert. Provincie Fryslân benoemt als hoofddambitie in de provinciale omgevingsvisie “Brede welvaart in een vitaal, veerkrachtig, karakteristiek en gezond Fryslân.”¹³ Gemeente Eindhoven heeft met CBS samen de pilot ontwikkeld die heeft geleid tot de regionale monitor brede welvaart. Met de recente aanstelling van Joks Janssen als Professor of Practice ‘Brede welvaart in de regio’ wil de Universiteit Tilburg een wetenschappelijk kader bieden voor gemeenten, die met hun ruimtelijk beleid de brede welvaart kunnen versterken.

Veel van de SDGs hebben raakvlakken met opgaven van lokale overheden, zoals het terugdringen van ongelijkheid, bevorderen maatschappelijk integratie, een prettige en veilige leefomgeving, duurzame productie en consumptie, en kwalitatief en participatief bestuur. Alle 17 SDG's bevatten subdoelen die direct of indirect raken aan het dagelijkse werk van de gemeente. In die zin kan (de monitor) brede welvaart behulpzaam zijn bij operationalisering van de duurzaamheidsdoelen in de gemeentelijke beleidskaders.

Het CBS heeft in november 2020 de Regionale Monitor Brede Welvaart gepresenteerd¹⁴. De regionale monitor heeft de vorm van een digitaal dashboard, dat online openbaar beschikbaar is.

Welke informatie biedt de Regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS?

De regionale monitor kan voor de gemeente Den Haag meerdere functies vervullen:

- Stand van zaken: actuele cijfers op 34 indicatoren bij 8 thema's over het *hier en nu*;
- Benchmark in tijd: trends over de laatste 8 jaar en recente ontwikkelingen laatste 2 jaar;
- Benchmark met andere regio's: vergelijking met andere gemeenten;
- Zicht op de toekomst: een eerste beeld van de ontwikkeling van de bronnen voor brede welvaart voor toekomstige generaties (*later*), met ook daarbij een benchmark.

Bij de regionale monitor worden dezelfde thema's gebruikt als bij de landelijke monitor. De uitwerking naar indicatoren verschilt echter op een aantal punten. In sommige gevallen waren de landelijke indicatoren niet beschikbaar of niet relevant op regionaal niveau. Een aantal indicatoren heeft op regionaal niveau nog geen invulling gekregen; sommige zijn niet voor alle gemeenten beschikbaar of relevant (bijvoorbeeld: kwaliteit zwemwater kustwater). Ook de koppeling met SDGs en de doorvertaling naar *elders* is voor de regionale monitor nog in ontwikkeling bij het CBS.

¹² Raspe et al., 2019; Horlings en Smits, 2019; in ESB

¹³ https://www.fryslan.nl/beleidsthemas/hoe-staat-het-met-de-omgevingsvisie-fryslan_41444/

¹⁴ <https://dashboards.cbs.nl/rmbw/regionalemonitorbredewelvaart/>

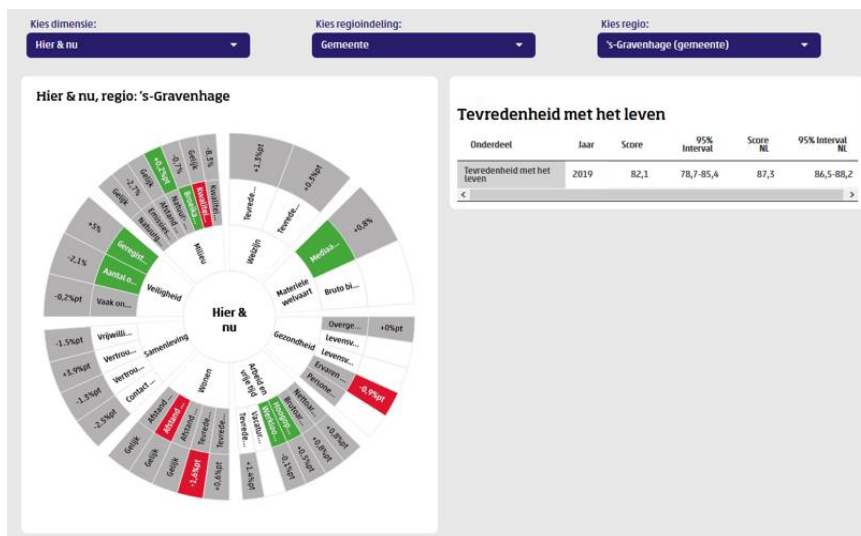
► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

Wat zegt de Regionale Monitor Brede Welvaart over Den Haag?

Figuur 1 geeft een beeld van het CBS-dashboard en hoe daar met selectie op dimensie, regio/gemeente en thema de betreffende informatie wordt gepresenteerd. Het dashboard kan worden geraadpleegd op trend, thema en indicator.

Figuur 1. CBS-dashboard regionale monitor brede welvaart

Het cirkeldiagram biedt wel een globaal overzicht, maar voor de vergelijking met andere gemeenten moet steeds per thema worden gekozen; voor een benchmarking met een selectie van maximaal vier specifieke regio's of gemeenten moet dan weer per indicator worden gekozen. Voor een volledig overzicht hebben wij daarom hierna de resultaten voor Den Haag in twee tabellen samengebracht waarbij zowel de statistische scores op de onderscheidende indicatoren, de recente en meerjarige trends, de relatieve score ten opzichte van de andere gemeenten in Nederland alsook de positie ten opzichte van de G5 worden weergegeven. Het G5-profiel nuanceert de positie van Den Haag ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten en laat zien dat op een aantal indicatoren grootstedelijke gebieden inherent lagere scores. Het omgekeerde is overigens ook het geval, zo hebben landelijke gemeenten vaak lagere scores op de bereikbaarheid van voorzieningen. Tabel 1 gaat over de dimensie *hier en nu*, tabel 2 over de dimensie *later*.

Een aantal zaken vallen op bij de dimensie *Hier en nu*:

- Op 23 van de 34 indicatoren doet Den Haag het duidelijk minder goed dan andere gemeenten (bij de onderste 25% kleurt het vakje rood). Daarbij speelt mee dat bepaalde indicatoren sterk samenhangen met (soms structurele) kenmerken van een grote stad zoals de bevolkingssamenstelling. Op 6 van de 34 indicatoren "doet" Den Haag het duidelijk beter en scoort ze bij de bovenste 25% (groene vakjes). Kenmerkend voor een grote stad is de nabijheid van voorzieningen; Den Haag onderscheidt zich daarnaast met relatief veel hoogopgeleiden en een beperkte uitstoot van CO2 per inwoner.

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden

- Als regio laten we een relatief hoog BRP per inwoner zien; kanttekening daarbij is dat Den Haag laag scoort ten opzichte van andere grootstedelijke regio's en dat het BRP in onze agglomeratie over een langere periode een neerwaartse trend laat zien¹⁵.
- Vergelijking met G5: Den Haag toont samen met Rotterdam vaak (net) wat minder gunstige cijfers dan de noordvleugel van de Randstad (Amsterdam en Utrecht) en Eindhoven. Verschillen in culturele achtergronden en de leeftijdsopbouw kunnen daarbij van invloed zijn. Overigens zijn met name met Rotterdam en Amsterdam de verschillen vaak minimaal. Het is verder goed te bedenken dat het stedelijk beeld *binnenstedelijke* verschillen in achterstanden mogelijk 'verdoezeld'; zeker in Den Haag en de andere G5.
- Welzijn: in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag geeft steeds iets meer dan 82 procent van de inwoners een 7 of hoger voor tevredenheid met het leven; in Utrecht en Eindhoven is dat aandeel 4-5 procent hoger. Tevreden met vrije tijd is steeds bijna 70 procent van de inwoners, alleen in Eindhoven is dat ruim 75 procent.
- Materiële Welvaart biedt een divers beeld: ongunstige ontwikkeling van het BRP en een ongunstig maar positief ontwikkelende beeld op het mediaan besteedbaar inkomen. Ook bij Welzijn is het Haags beeld in vergelijking met andere gemeenten niet zo gunstig.
- Wonen: voor tevredenheid met de eigen woning is het beeld voor Den Haag, Amsterdam en Rotterdam vrijwel identiek; Utrecht en Eindhoven scoren hoger. Op tevredenheid met de woonomgeving toont Den Haag een gemiddelde positie in de G5, vergelijkbaar met Utrecht. In de verkenning van brede welvaart door RaboResearch en Universiteit Utrecht in de Staat van de Stad (2020) vertoonde Den Haag op die kenmerken een relatief gunstige positie die in de buurt kwam van het Nederlands gemiddelde, maar de cijfers in het CBS-dashboard reflecteren een meer gelijkmatig beeld van de G5¹⁶.
- Opvallend is dat Den Haag onder de G5 zowel het hoogste aandeel bebouwd oppervlak kent als het hoogste aandeel natuur en bosgebied in het totaal oppervlak – we zijn een dichtbebouwde stad met een nationaal park, zonder noemenswaardig landbouwareaal.

Bij de dimensie *Later* zijn deels indicatoren uit de monitoring *Hier en nu* gehanteerd. Bij de aanvullende indicatoren valt onder meer op dat ten aanzien van schuldpositie en vermogen van huishoudens (Economisch kapitaal) Den Haag binnen de G5 een gemiddelde positie inneemt. Vergeleken met alle gemeenten valt de relatief lage schuld op; dat reflecteert wellicht ook het relatief lager aandeel huishoudens met een eigen woning. Onder Natuurlijk kapitaal zien we dat het aandeel particuliere zonne-energie is in Den Haag relatief laag maar groeiend. Voor Sociaal kapitaal wordt vooralsnog één indicator gebruikt, een schaalscore voor sociale cohesie. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over de sociale aspecten van hun woonbuurt. Den Haag staat op 46e plaats van de lijst van 52 grotere gemeenten waarvoor deze indicator beschikbaar is, maar laat wel een gunstige ontwikkeling over de afgelopen jaren zien. Ten opzichte van de G5 laat Den Haag ook hier een redelijk gemiddeld beeld zien.

Nota bene: de meest recente cijfers van deze monitor komen uit 2019; de impact van de coronacrisis en de crisismaatregelen van het rijk zijn hierin nog niet terug te lezen.

¹⁵ Zie voor meer achtergrond hierover de recente Kenniswijzer Regionale economische ontwikkeling (<https://denhaag.incijfers.nl/rapportages/Economie>)

¹⁶ Zie de notitie Theoretisch kader Brede Welvaart (DSO-SEPO, maart 2021) voor een nadere verkenning van de twee benaderingen van brede welvaart.

<i>Hier en nu</i>	Indicator	Score	Jaar meting	Recente ontwikkeling ¹⁾	Trend afgelopen jaren (vnl 2012-2019) ¹⁾	Positie t.o.v. andere regio's ²⁾	Positie in G5 ³⁾
Welzijn	Tevredenheid met het leven	82,1%	2019	+1,3%	N.B.	248 van 250	4
	Tevredenheid met vrije tijd	69%	2019	+0,3%	N.B.	244 van 246	5
Materiële welvaart	Mediaan besteedbaar inkomen	23.200	2018	+0,8%	Positief	331 van 352	3
	Bruto Regionaal Product (BRP; schaalniveau COROP)	42.500 euro/inw	2019	+1,2%	Negatief	8 van 40	5
Gezondheid	Overgewicht	48,6%	2016	0%	Geen	120 van 388	4
	Levensverwachting mannen	78,6 jaar	2016	N.B.	N.B.	337 van 385	3
	Levensverwachting vrouwen	82,3 jaar	2016	N.B.	N.B.	330 van 385	3/4
	Ervaren gezondheid (% (zeer) goed)	69%	2016	-0,9%	Geen	374 van 388	4
	Personen met één of meer langdurige ziekten	38,4%	2016	N.B.	Geen	354 van 388	5
Arbeid en vrije tijd	Netto arbeidsparticipatie	64,9%	2019	+0,8%	Geen	326 van 355	4
	Bruto arbeidsparticipatie	68,4%	2019	+0,8%	Geen	304 van 355	4
	Hoogopgeleide bevolking	38,3%	2019	+0,5%	Positief	40 van 355	4
	Werkloosheid	5,1%	2019	+0,1%	Positief	353 van 355	4
	Vacaturegraad	N.B.	-	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
	Tevredenheid reistijd van/naar werk	81%	2019	+1,4%	N.B.	116 van 133	3
Wonen	Tevredenheid met woonomgeving	76,2%	2018	+0,6%	Geen	27 van 31	4
	Tevredenheid met woning	74,3%	2018	-1,6%	Geen	31 van 31	5
	Afstand tot sportterrein	0,7 km	2015	Gelijk	Geen	11 van 393	1
	Afstand tot basisschool	0,5 km	2019	Gelijk	Negatief	1 van 355	1/2/3
	Afstand tot café e.d.	0,6 km	2019	Gelijk	Geen	10 van 355	1/2
Samenleving	Contact met familie, vrienden en bureu	68,8%	2019	-2,5%	N.B.	251 van 260	5
	Vertrouwen in instituties	63,6%	2019	-1,3%	N.B.	88 van 248	4
	Vertrouwen in anderen	54,4%	2019	-3,9%	N.B.	218 van 243	5
	Vrijwilligerswerk	43,4%	2019	-1,5%	N.B.	208 van 252	2
Veiligheid	Vaak onveilig voelen	3,6%	2019	-0,2%	Geen	38 van 40	4
	Aantal ondervonden delicten / 100 inw	36,8	2019	-2,1%	Positief	48 van 52	2
	Geregistreerde misdrijven / 1.000 inw	69	2019	+5%	Positief	345 van 352	1
Milieu	Natuurgebied in hectare/1000 inw	2	2015	Gelijk	Geen	332 van 381	2
	Emissies van fijnstof in lucht (kg PM2,5 /km2)	191.500	2018	-2,7%	Geen	350 van 355	3
	Afstand tot openbaar groen	0,5 km	2015	Gelijk	Geen	157 van 393	5
	Natuur en bosgebieden als % totaal opp. land	13%	2015	+0,2%	Geen	148 van 393	1
	Broeikasemissies (ton CO2 equivalent / inw)	3	2018	-0,7%	Positief	23 van 355	1
	Kwaliteit zwemwater binnenwateren	3 (van 4)	2018	Gelijk	Negatief	192 van 230	3/4/5
	Kwaliteit zwemwater kustwateren ⁴⁾	3 (van 4)	2018	-8,3%	Geen	35 van 36	2

Tabel 1: Regionale Monitor Brede Welvaart – scores voor gemeente Den Haag, dimensie Hier en nu

Later	Indicator	Score	Jaar meting	Recente ontwikkeling¹⁾	Trend afgelopen jaren (vnl 2012-2019)¹⁾	Positie t.o.v. andere regio's²⁾	Positie in G5³⁾
Economisch kapitaal	Gemiddelde schuld per huishouden	94.300 euro	2018	+1,3%	Geen	60 van 355	4
	Mediaan vermogen van huishoudens	9.000 euro	2018	+47,5%		348 van 355	3
Natuurlijk kapitaal	Particulier zonne-energie in Watt / woning	70	2018	+36%	Positief	344 van 346	3
	Natuur en bosgebieden als % totaal opp. land	13%	2015	+0,2%	Geen	148 van 393	1
	Bebouwd terrein als % totaal opp. land	58,2%	2015	+0,1%		383 van 393	5
	Emissies van fijnstof in lucht (kg PM2,5 / km2)	191.500	2018	-2,7%	Geen	350 van 355	3
	Fosfaatuitscheiding landbouw	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
	Stikstofuitscheiding landbouw	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
	Arbeidsduur per week	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
Menselijk kapitaal	Hoogopgeleide bevolking	38,3%	2019	+0,5%	Positief	40 van 355	4
	Levensverwachting mannen	78,6 jaar	2016	N.B.	N.B.	337 van 385	3
	Levensverwachting vrouwen	82,3 jaar	2016	N.B.	N.B.	330 van 385	3/4
	Ervaren gezondheid (% (zeer) goed)	69%	2016	-0,9%	Geen	374 van 388	4
	Sociale cohesie –(schaalscore 1-10)	5,7	2019	+0,9%	Positief	46 van de 52	3/4
Sociaal kapitaal							

Tabel 2: Regionale Monitor Brede Welvaart - scores voor gemeente Den Haag, dimensie Later

Toelichting op de tabellen 1 en 2:

1) Voor recente ontwikkelingen en voor de trends is de betekenis van kleuren:

- Groen: de indicator beweegt significant in de richting die wordt geassocieerd met een stijging van de brede welvaart.
- Rood: de indicator beweegt significant in de richting die wordt geassocieerd met een daling van de brede welvaart.
- Grijs: de indicator stijgt of daalt niet significant.

2) Voor posities is de betekenis van kleuren:

- Groen: de regio staat in het bovenste kwartiel van de ranglijst van regio's (bovenste 25%).
- Rood: de regio staat in het onderste kwartiel van de ranglijst van regio's (onderste 25%).
- Grijs: de regio staat in het midden van de ranglijst van regio's.

3) Positie ten opzichte van andere G5 gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven). Wanneer identieke scores voorkomen wordt de gedeelde plaats weergegeven. Groen geeft aan dat Den Haag de meest gunstige score heeft; bij rood heeft Den Haag de ongunstigste score; NB soms gaat het hierbij om marginale verschillen.

4) Voor deze indicator zijn alleen cijfers beschikbaar voor Rotterdam en Den Haag.

Databron tabellen 1 en 2: <https://dashboards.cbs.nl/rmbw/regionalemonitorbredewelvaart/> (geraadpleegd 3-2-2021)

Conclusies

Met de ontwikkeling van een begrippenkader rond brede welvaart en de realisatie van de Regionale Monitor Brede Welvaart is een waardevol instrument toegevoegd aan de gereedheidskist voor beleidsmakers en bestuurders in Nederland en in Den Haag. De monitor kan een goede bijdrage leveren aan meer onderbouwd en transparant beleid en effectieve sturing op een gunstige maatschappelijke ontwikkeling. Brede welvaart vormt een aanvulling op leefbaarheid bij het formuleren van de maatschappelijke opgaven rond het welzijn van huidige en toekomstige inwoners van de stad. Een verdere meerwaarde ligt in de eenduidige en herkenbare manier waarop thema's die van belang zijn in het kader van welvaart en welzijn samen zijn gebracht, waardoor gemeenten en regio's met elkaar kunnen worden vergeleken.

De RMBW biedt geen normatief kader, al lijkt de kleurstelling dat wel te suggereren. Het is ook geen beleidseffectmeting; er kan niet zonder meer een oorzakelijk verband worden gelegd tussen beleidsinterventies of investeringen en de gemeten ontwikkeling op de brede welvaartthema's. Het zijn objectieve cijfers, vertrekpunt voor debat. Het vaststellen van ambities en normatieve waarden voor de brede welvaartsindicatoren hoort thuis in het politiek-bestuurlijk domein. Het is daarbij goed steeds naast de "scores" ook de cijfers zelf, de trendmatige ontwikkeling daarin én gebiedskennis mee te nemen in een beoordeling.

De keuze voor de 8 thema's heeft natuurlijk een zekere subjectiviteit in zich, maar de keuze is goed onderbouwd en inmiddels voorzien van breed draagvlak. Zoals het er nu uit ziet hebben begrip en monitor zich bij het rijk een structurele positie verworven, waardoor brede welvaart een betekenisvol referentiekader kan gaan worden in het bestuurlijk en ambtelijk gesprek in de komende jaren, onder meer bij:

- De ontwikkeling van een Omgevingsvisie Den Haag. In het kader van de beleidscyclus in het omgevingsbeleid moet een instrument worden gevonden om doelen uit de omgevingsvisie te monitoren en evalueren. Daarvoor zijn indicatoren nodig die passen bij de nog te formuleren ambities in de omgevingsvisie en eenvoudig beschikbaar kunnen worden gemaakt. Uniforme indicatoren kunnen dan voordelen bieden;
- Het vertalen van beleidsdoelen naar doelenbomen met bijbehorende indicatoren waarop monitoring (en sturing) kan worden georganiseerd – zoals dat bijvoorbeeld bij DSO nu in ontwikkeling is in het kader van portfoliomanagement;
- Het vertalen van SDGs naar de Haagse context;
- Het samen met de stad formuleren van een lange termijnherstelplan om als Den Haag sterker uit de coronacrisis te komen en gewenste transities te versnellen;
- De onderbouwing van investeringsprogramma's waarvoor Rijkssteun en regionale samenwerking wordt gezocht.

Tot slot kan de Regionale Monitor Brede Welvaart een afwegingskader bieden bij onze lokale algemene politieke beschouwingen, bij begrotingsbesprekingen en bij collegevorming na gemeentelijke verkiezingen.

Een overzicht van de cijfers voor Den Haag uit de brede welvaart monitor wordt gepubliceerd op 'Den Haag in Cijfers'¹⁷, zodat de CBS-data voor iedereen makkelijk te vinden zijn.

¹⁷ <https://denhaag.incijfers.nl/>

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Programmamanagement en Onderzoek

Maart 2021

Inlichtingen

Matthijs de Vries (06 55 34 65 63 / matthijs.devries@denhaag.nl)

Roos Schreurs (06 50 05 32 32/ roos.schreurs@denhaag.nl)

De dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.